

στιακότητας. Ἄν ὁμως ἀφήσης σ' αὐτὴ τὴ λέξη τὴν παραδοσιακὴν [107] τῆς σημασίας, τότε θὰ σημαίη τὸ εἶναι μὲ τὸ νόημα τῆς καθαγῆς παθεύσεως πρῶτων. Ἡ «φύσις» ποῦ μας «περιβάλλει» εἶναι σίγουρα ἐνδοκοσμὸν ὄν, δὲν ἔχει ὅμως οὔτε τὸ εἶδος τοῦ εἶναι τῶν πρῶτων ὄντων, κ' οὔτε τῶν παθευομένων ὄντων κατὰ τὸν τρόπο τοῦ «φυσικοῦ ἐμπόδιστος». Ἀρχετα ἀπὸ τὸ πῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ αὐτὸ τὸ εἶναι τῆς «φύσεως», δὶλοι οἱ ῥόλοι τοῦ εἶναι τῶν ἐνδοκοσμοῦ ὄντων εἶναι θεμελιωμένον ὄντολογικὰ στὴν κοσμικότητα τοῦ κόσμου, συνεπῶς καὶ στὸ φαινόμενο τοῦ μὲς-στὸν-κόσμον-εἶναι. Ἀπὸ αὐτὰ προκύπτει ἡ ἐπίγνωση: ἡ γεωλογοκότητα οὔτε ἔχει ποτεγαυότητα ἀνήμερα στοὺς ῥόλους τοῦ εἶναι τῶν ἐνδοκοσμοῦ ὄντων, κ' οὔτε μπορεῖ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ εἶναι νὰ χυδακκηθῆται ταιριαχτὰ ὄντολογικὰ τὸν κόσμῳ ἢ τὸ ἐδῶν-εἶναι.

212 Μὲς στὴν ῥῆξη τῶν ὄντολογικῶν θεμελιῶν καὶ τῆς μπορετῆς κατηγο-
 ριακῆς καὶ ὑπαρκτικῆς παρουσίας ἡ γεωλογοκότητα ἀνέχεται στὸ
 φαινόμενο τῆς μέγιστης. Τὸ ὅτι ἡ γεωλογοκότητα θεμελιώνεται ὄντολο-
 γικὰ στὸ εἶναι τοῦ ἐδῶν-εἶναι, δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι μποροῦν νὰ
 ὑπάγουν γεωλογοκὰ ὄντα, ἔτσι καθὼς εἶναι καθ' ἑαυτὰ, μόνον ὅταν
 καὶ ὅσο ὑπάγχει ἐδῶν-εἶναι.

Ἀλλὰ μόνον ὅσο τὸ ἐδῶν-εἶναι εἶναι, δηλαδὴ μόνον ὅσο εἶναι ὄν-
 τικά μπορετὴ μία κατανόηση τοῦ εἶναι, ὑπάγχει! εἶναι. Ἄν δὲν
 ὑπάγχει [existiert] ἐδῶν-εἶναι, τότε δὲν ὑπάγχει [«ist»] οὔτε «ἀνεξάρ-
 τησία» οὔτε καὶ «καθ' ἑαυτὸ». Αὐτὰ δὲ θὰ μποροῦν τότε οὔτε νὰ κατα-
 νοηθοῦν οὔτε νὰ μείνουν ἀκατανόητα. Τότε καὶ τὰ ἐνδοκοσμὰ ὄντα
 οὔτε θὰ μποροῦν νὰ ἀποκαλυφθοῦν, οὔτε καὶ θὰ μποροῦν νὰ παθεύ-
 νουν κρυμμένα. Τότε δὲν θὰ μπορῆ νὰ λεχθῆ οὔτε ὅτι τὰ ὄντα εἶναι, οὔτε
 καὶ ὅτι δὲν εἶναι. Ἀλλὰ τὰ ὄντα, ὅσο ὑπάγχει κατανόηση τοῦ εἶναι, συν-
 ετάως καὶ κατανόηση τῆς παθεύσεως, ἐπιτρέπεται νὰ λεχθῆ ὅτι καὶ τότε
 τὰ ὄντα θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι.

Σελ. 212

1. [...] «gibt es» Sein. Στὸ γράμμα του «Iud τὸν Οὐμανισμό», 1947, ὁ
 Χάιντεγκε ἐπιμένει ὅτι ἡ ἐκφραση «es gibt» χρησιμοποιεῖται ἐδῶ ἐκκεμῆ-
 να, καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐληφθῆ κατὰ γράμμα ὡς «αὐτὸ δίνει». Ἰσχυρί-
 ναι! «Iud» αὐτὸ ποῦ ἐδῶ «δίνει» εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶναι. Ἀλλὰ τὸ «di-
 ven» δόξειε τὴν οὐσία τοῦ εἶναι, τὸ ὅμοιο δίνει, χορηγεῖ τὴν ἀλήθεια του.
 Προσέχει ἔτισης ὅτι τὸ «es gibt» χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ ἀποφραχθῆ ἡ
 ἐκφραση «τὸ εἶναι εἶναι», γιὰ τὸ εἶναι «εἶναι» χρησιμοποιεῖται ὅτι ὄντα
 καὶ ὄχι στὸ εἶναι.]

Καθὼς ἀναφέραμε, τὸ εἶναι (ὄχι τὰ ὄντα) ἐξαεγῆται ἀπὸ τὴν κατα-
 νόηση τοῦ εἶναι, δηλαδὴ ἡ γεωλογοκότητα (ὄχι τὰ γεωλογοκὰ ὄντα)
 ἐξαεγῆται ἀπὸ τὴ μέγιστη. Τοῦτο κατοχυρώνει τὴν περαιτέρω Ἀναλυ-
 τικὴ τοῦ ἐδῶν-εἶναι ἀπὸ κάθε ἄκρη, κ' ὅμως ἐπανελημμένα ἐπι-
 βαλλόμενῃ ἐξηγητὰ τοῦ ἐδῶν-εἶναι, ποῦ παύνει ὡς ὀδηγητικὸ τῆς
 ἡμῶν τὴν ἰδέα τῆς γεωλογοκότητας. Μόνον ὁ προσανατολισμὸς πρὸς τὴ
 θετικὰ ὄντολογικὰ ἐξηγητὴν ὑπαρκτικότητα παθεῖ τὴν ἐγγύτητα
 ὅτι κατὰ τὴ γεγονικὴ πορεία τῆς ἀνάληψης τῆς «συνειδήσεως» ἢ τῆς
 «ζώης» δὲν ἔχει ληφθῆ ὡς ἄκρη κάποιου, ἔτσι καὶ ἀδιάφορο, νόημα γεω-
 λογοκότητας.

Τὸ ὅτι ὄντα τοῦ εἶδους τοῦ εἶναι τοῦ ἐδῶν-εἶναι δὲ μποροῦν νὰ
 νοηθοῦν μὲ ἄσχη τῆς γεωλογοκότητας καὶ τὴν ὑποστασιακότητα, τὸ ἐκ-
 φράσαμε μὲ τὴ θέση: ἡ ὑπόστασις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ὑπαρξίς. Ἀλλ'
 ἂν ἐξηγητοῦμε τὴν ὑπαρκτικότητα ὡς μέγιστη καὶ τὴ διακρίναμε ἀπὸ
 τὴ γεωλογοκότητα, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πῆγε τέλος ἡ ὑπαρκτικὴ
 Ἀναλυτικὴ ἀναδύθηκα μόνον δευτέρα οἱ περὶ τὸν ἐποστῆμα-
 τος γιὰ τὸ εἶναι, γιὰ τοὺς μπορετοὺς τοῦ ῥόλου, καὶ γιὰ τὸ νόημα
 ῥετοῦν παραλλήλων: μόνον ἂν ὑπάγχει [ist] κατανόηση τοῦ εἶναι, εἶναι
 προσιτὰ τὰ ὄντα ὡς ὄντα: μόνον ἂν ὑπάγχουν [ist] ὄντα μὲ τὸ ὄντολογικὸ
 εἶδος τοῦ ἐδῶν-εἶναι, εἶναι μπορετὴ ὡς ὄν ἡ κατανόηση τοῦ εἶναι.

§44. Ἐδῶν-εἶναι, διανοικτότητα καὶ ἀλήθεια

Ἄπὸ πολὺ παλιὰ ἡ φιλοσοφία συνέδεσε τὴν ἀλήθεια μὲ τὸ εἶναι [109].
 Ὁ Πλατωνικός, ὁ πρότος ποῦ ἀνακάλυψε τὸ εἶναι τῶν ὄντων, «ταυτί-
 ζει» τὸ εἶναι μὲ τὴν ἀντιληπτικὴ κατανόηση τοῦ εἶναι: *τὸ γὰρ αὐτὸ
 νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι.*² Ὁ Ἀριστοτέλης, σκιαγραφώντας τὴν ἱστορία
 τῆς ἀνακάλυψης τῶν ἀρχῶν*³, τονίζει ὅτι οἱ πρῶτοι ἀπὸ αὐτῶν φιλόσοφοι,
 ὀδηγημένοι ἀπὸ «αὐτὰ ταῦτα τὰ Πλάτωνα», πείστηκαν ὅτι ὁλοένα καὶ
 περὶ αὐτὴν ἀναζητήθη: *αὐτὸ τὸ πρῶτον ὁδοποίησαν αὐτοῖς καὶ συν-
 ἦν ἡ ἀνακάλυψις.*¹ Τὸ ἴδιο γεγονός ἐπισημαίνει μὲ τίς λέξεις: *ἀναγκα-
 ζόμενος δ' ἀκολοουθεῖν τοῖς φαινόμενοις*² — δηλαδὴ ὅτι (ὁ Πλατωνικός)

- 2. Diels, Fragm. 5.
- 3. Μετὰ τὰ φυσικὰ Α.

Σελ. 213.

- 1. Ὁ.π., 984a 18 κ. ε.
- 2. Ὁ.π., 986b 31.

αναγκάστηκε να ἀκολούθηση ὅσα του δείχτηκαν καθ' ἑαυτά. Σέ ἕνα ἄλλο ἐδάφιο παρατηρεῖ ὅτι αὐτοὶ ἐγεγνονσαν *ὄν' αὐτῆς τῆς ἀλήθειας ἀνεγκλιόμενοι*³. Ὁ Ἀγιοτοτέλης χαρακτηρίζει αὐτές τῆς ἐγεγνες: *φιλοσοφεῖν περὶ τῆς ἀλήθειας*⁴, ἢ καί: *ἀποφαίνεσθαι περὶ τῆς ἀλήθειας*⁵. Αὐτὴ τὴν ἢ φιλοσοφία καθορίζεται ὡς *ἐπιστήμη τῆς ἀλήθειας*⁶. Χαρακτηρίζεται ὅμως καὶ ὡς *ἐπιστήμη, ἢ θεωρεῖ τὸ ὄν ἢ ὄν*⁷, ἐπιστήμη πού παρατηρεῖ τὰ ὄντα ὡς ὄντα, δηλαδή ὡς πρὸς τὸ εἶναι τους.

Τι σημαίνει ἐδῶ «ἐγεγναν περὶ τῆς ἀλήθειας», ἐπιστήμη περὶ τῆς ἀλήθειας; Εἶναι σ' αὐτές τῆς ἐγεγνες ἡ ἀλήθεια θέμα μετὰ τὸ νόημα μιᾶς Γνωσιοθεωρίας ἢ μιᾶς θεωρίας περὶ τῆς κτίσης; Ὁλοφάνερα ὄχι, γιατί «ἀλήθεια» σημαίνει τὸ ἴδιο ὄ,τι καὶ «Πράγμα» [«Sache»], αὐτὸ πού δείχεται [= δείχνει τὸν ἑαυτὸ του]. Ἀλλά τί σημαίνει ἡ ἔκφραση «ἀλήθεια», ἂν ὀρθολογικά μισοῦν γὰ δηλώνη τόσο τὸ «ὄν» ὡς καὶ τὸ «εἶναι»; Ἄν ἡ ἀλήθεια ἔχη δικαιωματικά ἀσχετὸν σχέση μετὰ τὸ εἶναι, τότε τὸ φαινόμενο τῆς ἀλήθειας εἰσέρχεται μετὰ τὴν περιπέτεια [ση] τῆς Πιθοδημητικῆς τῆς θεμελιώδους Ὀντολογίας. Ἀλλά τότε δὲν πρέπει νὰ ἐπιβῆ συναντηθῆ αὐτὸ τὸ φαινόμενο μετὰ τὴν προκατακτικὴν μας θεμελιώδη ἀνάληψη, μετὰ τὴν Ἀναλυτικὴν τοῦ ἐδῶν-εἶναι; Ποιὰ ὄντολογικὴ σχέση ἔχει ἡ «ἀλήθεια» μετὰ τὸ ἐδῶν-εἶναι καὶ μετὰ τὸ ὄντολογικὸν σχέσιον τοῦ ἐδῶν-εἶναι πού ἀνομάσαμε κατανόησι τοῦ εἶναι; Μπορεῖ νὰ δευτῆ ἢ αἰτία τοῦ γεγονότος ὅτι ἀνεγκλία τὸ εἶναι συμβαδίζει μετὰ τὴν ἀλήθεια καὶ ἡ ἀλήθεια μετὰ τὸ εἶναι, μετὰ τὴν κατανόησι τοῦ εἶναι;

214 Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα δὲν πρέπει νὰ παραμεληστούν. Ἐπειδὴ τὸ εἶναι πράγματι «συμβαδίζει» μετὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ φαινόμενο τῆς ἀλήθειας ὑπῆρξε ἢδη θέμα τῶν παλαιῶν ἀναλύσεων, ἔτσι καὶ ἂν ὄχι γιὰ τὴν αὐτὴν τὸν τίτλο. Ἀποδίδονται σὺν τὸ νὰ ὀξύνουμε τὸ προδῶντο τοῦ εἶναι, εἶναι τὴν αὐτὴν καὶ νὰ περιγραφοῦμε γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς ἀλήθειας καὶ νὰ ἐντοπισοῦμε τὰ προδῶντα πού περιλαμβάνει. Γιὰ κἀτι τέτοιο, δὲν θὰ πρέπει νὰ συνάψομε ὅσα προσηγουμένως διακρίναμε. Ἡ ἔρευνα θὰ πρέπει νὰ κἀνη καινούργια ἐξορίστη [10].

3. Ὁ.π., 984b 10.
4. Ὁ.π., 983b 2, δὲς καὶ 988a 20.
5. Ὁ.π., α1, 993b 17.
6. Ὁ.π., 993b 20.
7. Ὁ.π., Γ 1, 1003a 21.

Ἡ ἀνάληψη θὰ ἐκινήσῃ ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴν ἔννοια τῆς ἀλήθειας καὶ θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ διαλευκάνη τὰ ὄντολογικά της θεμέλια (α). Μὲ βάση αὐτὰ τὰ θεμέλια θὰ γίνῃ ὁρατὸ τὸ ἀσχετὸν φαινόμενο τῆς ἀλήθειας. Θὰ δευτῆ τότε ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ φαινόμενο κατάγεται, εἶναι συνείδητος *παράγωγο* του, ἡ παραδοσιακὴ ἔννοια τῆς ἀλήθειας (β). Ἡ ἐρευνά μας θὰ κἀνη σὰφές ὅτι τὸ ἐξόστημα γιὰ τὴν «οὐσία» τῆς ἀλήθειας περιλαμβάνει ἀνεγκλία τὸ ἐξόστημα γιὰ τὸ εἶδος τοῦ εἶναι τῆς ἀλήθειας. Συνόψια θὰ πρέπει νὰ διαφωτιστῇ τὸ ὄντολογικὸ νόημα τῆς ἔκφρασης «ὀράγει ἀλήθεια», καθὼς καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀνεγκλιότητος, τὸ ὁποῖο μετὰ ὑποχρεῖται νὰ προσηγορευοῦμε ὅτι ὀράγει ἀλήθεια (γ).

α) Ἡ παραδοσιακὴ ἔννοια τῆς ἀλήθειας καὶ τὰ ὄντολογικά της θεμέλια

Τρεῖς θέσεις χαρακτηρίζουν τὴν παραδοσιακὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν οὐσία τῆς ἀλήθειας καὶ τὴ γνῶμην πού ἔχουν γιὰ τὸν πρῶτον τῆς ὀρισμῶ: 1. Ὁ «τόπος» τῆς ἀλήθειας εἶναι ἡ ἀπόφανσι (ἢ κτίσι). 2. Ἡ οὐσία τῆς ἀλήθειας ἐγκείται στὴ «συμφωνία» τῆς κτίσης μετὰ τὸ ἀντικείμενόν της. 3. Ὁ Ἀγιοτοτέλης, ὁ πατέρας τῆς Λογικῆς, ὄχι μόνον ἀπένευε τὴν ἀλήθεια στὴν κτίσι ὡς ἀσχετὸν τῆς τόπου, μὰ καὶ καθιέρωσε τὸν ὀρισμὸ τῆς ἀλήθειας ὡς «συμφωνίας».

Δὲν σκαπεύουμε νὰ παραόχομε ἐδῶ τὴν ἱστορία τῆς ἔννοιας τῆς ἀλήθειας, ἱστορία πού θὰ μισοῦσε νὰ παρονομαστῇ μόνον πᾶνω στὸ θεμέλιον μιᾶς ἱστορίας τῆς Ὀντολογίας. Ἀλλά ὡς εἰσαγωγὴ στὴν ἀνάληψιν μας θὰ ἀναφέρουμε κἀποια ἢδη γνωστὰ χαρακτηριστικά.

Ὁ Ἀγιοτοτέλης λέει: *παθήματα τῆς ψυχῆς τῶν πραγμάτων ὁμοιωματα*¹ – τὰ «δωμάτια» τῆς ψυχῆς, τὰ νοήματα* («παραστάσεις») εἶναι ἐξομοιώσεις μετὰ τὰ πράγματα. Αὐτὴ ἡ ἀπόφανσι, πού δὲν ποτείνεται διόλου ὡς γρη῏ος ὀρισμῶς τῆς οὐσίας τῆς ἀλήθειας, ἐγενε αἰτία νὰ ἀναπτῆ ἢ μεταγενέστερη διατύπωση τῆς οὐσίας τῆς ἀλήθειας ὡς *adaequatio intellectus et rei* [ἐξομοίωση τῆς νόησις μετὰ τὰ πράγματα]. Ὁ Θωμάς Ἀκβινῆς², πού παρατέμνει γι' αὐτὸ τὸν ὀρισμὸν στὸν *Avicenna*, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν σειρὰ του τὸν πῆγε ἀπὸ τὸ «Βιβλίον τῶν ὀρισμῶν» πού ἔγραψε τὸ 1100 αἰῶνα ὁ *Isaac Israeli*, χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν *adaequatio*

Σελ. 214

1. de interpr. 1, 16a 6.
2. *Aēs Quaest. disp. de veritate qu. 1, art. 1.*

(ἐξομοίωση) και τους όρους correspondentia (αντιστοιχία) και con-
nientia (συμφωνία).

215 Η νεοκантиανή Γνωσιολογία του 19ου αιώνα χαρακτηρίσσε συγγά-
αυτό τον όρουμό της ἀλήθειας ως έκφραση ενός μεθοδολογικά καθο-
στερημένου και άφελούς Ρεαλισμού, και τον θεώρησε άουσιώδιστο
πρός όσα άνέταξε ή «Κοινογνώσκια στροφή» του Καντίου. Παράδει-
πουν έτσι, άν και τό πρόσθε ήδη ό Brentano, ότι και ό Κάντιος είχε
παράμεινει πιστός σ' αυτή την έννοια της ἀλήθειας, σέ σημείο που ούτε
κάν την έθεσε υπό συζήτηση: «Τό παλιό και περίφημο έρώτημα, με τό
όποιο υπέθεταν ότι προγογν νά σφραμώξουν όσους άσχολουνταν με τη
Λογική..., είναι τούτο: τί είναι ἀλήθεια; Η έξήγηση της λέξης ἀλήθεια,
ότι είναι δηλαδή ή συμφωνία της γνώσης με τό αντικείμενο της, γίνεται
έδω! δεκτική και προυποτίθετα...»².

«Αν ή ἀλήθεια συνίσταται στή συμφωνία μιας γνώσης με τό αντικει-
μενό της, τότε αυτό τό αντικείμενο πρέπει νά διακριθί άπό άλλα: γιατί
μία γνώση είναι ψευδής, άν δεν συμφωνή με τό αντικείμενο στο όποιο
άνοφάρεται. Έτσι και άν περιέχει κάτι που θά προγογνε νά ισχύη για
άλλα αντικείμενα»³. Και στήν εισαγωγή της «Υπερδοκσιακής Διαλε-
κτικής» λέει ό Κάντιος: «Η ἀλήθεια και ή έπίταση δεν είναι μέσ στο
άντικείμενο, στο μέτρο που τούτο έπρωτεύεται, παρά μέσ στήν κρίση
που έκφάρεσμε γι' αυτό τό αντικείμενο, στο μέτρο που τούτο νοείται»⁴.
Σίγουρα αυτός ό χαρακτηρισμός της ἀλήθειας ως «συμφωνίας»
(adaequatio, ομοίωσις*) είναι πολύ γενικός και κενός. Κι' όμως θά έχη

Σελ. 215

1. Νεότεροι μέλητες άέπειον έδω μία παρεξήγηση, της όποίας έχον
πείσει θίματα και ό Έγελος, και ό Brentano και ό Χάιντεγγερ. Με αυτό τό
«έδω», ισχυρίζονται οι μέλητες, ό Κάντιος ίσα-ίσα δεν έννοιε τό δικό του
έργο, παρά τους σκεπτικιστές, οι όποιοι έθεταν τό έρώτημα για την ἀλή-
θεια σέ όσους άσχολουνταν με τη Λογική. ό Κάντιος, άντε, κάθε άλλο
παρά άέχεται και προυποτίθει την έννοια της ἀλήθειας ως συμφωνίας: έν-
νοια ή όποια άνήκει στή μορφική Λογική, μία και άκριβώς σ' αυτό τό έδω-
Pruas: Zum Wahrheitsproblem bei Kant, σόν τόμο G. Pruas (Hrsg.): Kant
Zur Deutung seiner Theorie von Erkennen und Handeln, Köln 1973, σελ.
73-89.]

2. Κριτική του καθάγου λόγου, 2η έκδ., σελ. 82.

3. Ο.π., σελ. 83.

4. Ο.π., σελ. 350.

κάτοια δικαίωση, άν διατηρηθί χωρίς νά ζημιώνη τίς πιο ποιικιλίωμο-
φες έξηγήσεις της γνώσης; ή όποια φέγει δά αυτό τό διακριτικό κατηγο-
όημα. Θα άνωλέτησσε τότε τά θεμέλια αυτού του «σχετισμού». Τί
προυποτίθεται άδρα, όταν γίνεται παραδέκτο αυτό τό σύνολο σχέ-
σεων — *adaequatio intellectus et rei*; Ποιόν οντολογικό χαρακτηρισά έχει
αυτό που προυποτίθεται;

Τί έννοιε ό όσος «συμφωνίας»; Η συμφωνία κάποιος με κάτι έχει τό
μορφικό χαρακτηρισά του σχετισμού κάποιος με κάτι. Κάθε συμφωνία,
συνεπώς και ή «ἀλήθεια», είναι σχετισμός. Αλλά κάθε σχετισμός δεν
είναι συμφωνία. Ένα σήμα δείχνει τό δειχόμενο. Τό δείχνειν είναι
σχετισμός, αλλά δεν είναι συμφωνία του σήματος και του δειχόμενου.
Κι' άφάρεσσε κάθε συμφωνία δεν είναι convenientia, έτσι καθώς αυτή
νοείται μέσ σόν όρουμό της ἀλήθειας. Ο άκριβής ό συμφωνεί με τό
16-10. Αύτοί οι άκριβήσι συμφωνούν· είναι ίσοι ως προς την ποσότητα.
Η ίσότητα είναι ένας άπό τους τρώπους της συμφωνίας. Η δομή της
συμφωνίας χαρακτηρίζεται άπό ένα «ως προς». Τί είναι αυτό, ως προς
τό όποιο συμφωνεί τό κατά την *adaequatio* σχετιζόμενο; Δεσφινίζον-
τας τό «σχετισμό της ἀλήθειας» πρέπει νά παρατηρήσσε και την ίδιο-
τητα των μελών του σχετισμού. Ός προς τί συμφωνούν ή intellectus
και ή res; Σύμφωνα με τό είδος του Είναι τους και με τό ουσιαστικό τους
περιεχόμενο, μάς παρέχουν κάτι ως προς τό όποιο νά προγογν νά συμ-
φωνήσουν; Αν ή intellectus και ή res άποκλείεται νά είναι ίσες, μά και
δεν είναι του ίδιου είδους, μήπως τότε είναι όμοιες; Αλλά ή γνώση θά
πρέπει γέδαια έτσι νά «παρέχει» τό Πρόδημα, όπως αυτό είναι. Η «συμ-
φωνία» έχει τό Σχεσιακό χαρακτηρισά: «έτσι-όπως». Κατά ποιόν τρόπο
είναι αυτός ό σχετισμός προγογν ως σχετισμός μεταξύ intellectus και
res; Απο αυτά τά έρωτήματα γίνεται σαφές: για νά διαφωτισθί ή δομή
της ἀλήθειας δεν είναι άκριβό νά προυποθέσσε άπαλώς αυτό τό σύν-
ολο σχέσεων, παρά πρέπει νά άνωλέτησσε έκείνη τη δομή του Είναι, ή
όποια υποδασά αυτό τό σύνολο σάν τέτοιο.

Χαραίεται προς τούτο νά θέσσεμε επί τάπητος τη «γνωσιολογική»
Προδηματική πάνω στο σχετισμό υποκειμένου-άντικείμενου, ή μπορεί
ή άνάυση μας νά περιδοσθί στο νά έξηγησσε την «έμμενη συνειδηση
της ἀλήθειας», παραμεινοντας συνεπώς «μέσα στή σφαίρα» του υποκει-
μένου; Αληθινή συμφωνία με τη γενική γνώμη είναι ή γνώση. Αλλά ή
γνώση είναι κρίνειν. Όσον άφραά την κρίση, πρέπει νά κάνουμε διά-
κριση άνάμεσα στο κρίνειν ως *γεωλιτική* ψυχική διαδικασία και σ'
αυτό που κρίνεται ως ένα *ιδεώδες* περιεχόμενο. Για τό τελευταίο τούτο
λέγεται πως είναι «ἀληθινό». Αντίθετα ή *γεωλιτική* ψυχική διαδικα-

οία ή ύφίσταται ή δέν ύφίσταται. Αυτό που στέκει μέσ στό σχετιομό της συμφωνίας είναι συνεπώς τό ίδεώδες περιεχόμενο της κρίσης. Άρα αυτός ό σχετιομός άφορά ένα θεσμό άνάμεσα στό ίδεώδες περιεχόμενο της κρίσης και σέ ένα γεωλιτικό πρᾶγμα ως αυτό περί του όποίου κίνου- με. Είναι ή συμφωνία σύμφωνα προς τό είδος του Είναι της γεωλιτικής ή ίδεώδης, ή τίποτε άπό τά δύο: Πώς πρέπει νά έκληφθή όντολογικά ό σχετιομός άνάμεσα σέ ένα ιδεώδες όν και σέ ένα όν γεωλιτικά παγε- ρισκόμενο; Ο τέτοιος σχετιομός σύλωνα ύφίσταται, και ύφίσταται μέσ μεσο γειονικέσ μας κρίσεις όχι μόνο ως σχετιομός άνάμεσα στό περιεχο- μένο της κρίσης και στό γεωλιτικό άντικείμενο, παρά και άνάμεσα στό ίδεώδες περιεχόμενο και στη γεωλιτική ένεργεια του κίνειν. Καί δέν ύφίσταται άνοφάνεγα πιά «ένδόμυχα» στην τελευταία περιύσταση.¹

Η μήπως δέν έγουμε δικαίωμα νά άναζητήσουμε τό όντολογικό νόημα του σχετιομού άνάμεσα στό γεωλιτικά και στό ίδεώδη όντα (τή μέθεξη*); Κι' όμως ό σχετιομός πρέπει νά ύφίσταται. Τι σημαίνει όντο- λογικά αυτό τό «ύφίστασθαι» [Bestand];

Παρά νά μήν είναι νόμιμο ένα τέτοιο έρώτημα; Είναι τυχαίο, ότι αυτό τό πρόβλημα έμεινε στάσιμο έδώ και πάνω άπό δύο χιλιάδες χρόνια; Μήπως ή διαστρέβλωση του έρωτήματος έγκαιται ήδη μέσ στό ξεκίνημα, μέσ στον όντολογικά άδιασάφητο διαχωρισμό του γεωλιτικού άπό τό ίδεώδες;

Καί όσον άφορά την «πραγματική» ένεργεια του κίνειν, δέν είναι άλωοδιόλου άδικαίωτος ό διαχωρισμός της γεωλιτικής πραγματικότητας της κρίσης άπό τό ίδεώδες περιεχόμενο; Δέν θραύεται ή πραγματικό- τητα του γνωρίζειν και του κίνειν σέ δύο τρόπους του Είναι, σέ δύο «στώματα», που δέ μπορούν ποτέ νά συρραφούν, ώστε νά βρεθῆ τό είδος του Είναι του γνωρίζειν; Δέν έχει δικίο ό ψυχολογισμός όταν άντιτάσσεται σ' αυτό τό διαχωρισμό, έστω κι' άν ό ίδιος δέν διαφανίξη όντολογικά τό είδος του Είναι του σκέπτεσθαι, κι' ούτε τό θεωρή διόλου πρᾶξιμα;

Ανατρέχοντας στό διαχωρισμό άνάμεσα στην πραγματικότητα της κρι- σης και στό περιεχόμενό της, δέν προουδειουμε στό έρώτημα για τό είδος

Σελ. 216

1. [Είναι πρόγματι σαφές ότι ή ένεργεια του κίνειν δέ μπορεί νά είναι άδιάρρητη πρᾶς τό νόημα που έκφράζει· όφείλει και αυτή νά προσανατολι- ζεται και νά συγκροτήται σύμφωνα πρᾶς τό ίδεώδες περιεχόμενο που πα- ρουσιάζει. (Σημ. τ. γαλ. μετ.)]

του Είναι της adaequatio, παρά κάνουνε μόνο σαφές πόσο άπαραιτήτο είναι νά διαφανιστῆ τό είδος του Είναι του γνωρίζειν. Η άναγκαία πρᾶς τούτο άνάλυση πρέπει νά έπιχειρήση ταυτόχρονα νά φέξη σέ θέα τό φαινόμενο της άλήθειας, φαινόμενο που χαρακτηρίζεη τῆ γνώση. Πότε ή άλήθεια γίνεται ως φαινόμενο γρητή μέσ στο γνωρίζειν; Όταν τό γνωρίζειν πιστοποιηται ως άλήθην. Πιστοποιούμενο κατοχυρώνει την άλήθεια του. Άρα ό σχετιομός της συμφωνίας πρέπει νά γίνει όσατός μέσ στη συνάφεια του φαινόμενου της πιστοποίησης.

Ας ύποθέσουμε ότι κάποιος μέ την πλάτη γυρισμένη στον τοίχο έκ- φέρει την άλήθινή άπόφανση: « Η εικόνα στον τοίχο κλέμεται λωξά». Αύτη ή άπόφανση πιστοποιείται, όταν αυτός που την έξέφερε στραφῆ κι' επάληθευση άντιληπτικά [wahrnimmt] ότι ή εικόνα στον τοίχο κλέ- μέται λωξά. Τι πιστοποιείται μ' αυτή την πιστοποίηση; Ποιά είναι τό νόημα της έπιτύχωσης της άπόφανσης; Διαπιστώνεται άραγε κάποια συμφωνία της γνώσης ή όσων γνωρίζουμε μέ τό πρᾶγμα που κλέμεται στον τοίχο; Ναι και όχι, έξαρτάται άπό τό κατά πόσο έγνηγνούμεται τα- γιαχτά μέσ στη διάσταση των φαινόμενων τό τί σημαίνει ή έκφραση «όσα γνωρίζουμε». Αν αυτός που έκφέρει την άπόφανση κίνηη μή δάέ- ποντας την εικόνα, παρά άπλως φέροντάς τη στο νοῦ του [vorstellend], μέ τι σχετίζεται; Μέ «παροστάσεις» [«Vorstellungen»]; Ασφαλώς όχι, άν παρόσταση σημαίνει έδώ μία ψυχική διαδικασία. Κι' ούτε σχετίζεται μέ παροστάσεις μέ τό νόημα του περιεχόμενου των παροστάσεων [des Vorstellens], άν μέ αυτό νόησης μία «εικόνα» του γεωλιτικού πρᾶγ- ματος που βρίσκεται στον τοίχο. Αντίθετα ή άπόφανση που έκφέρεται μέ δύση μία «άσπρή παρόσταση» σχετίζεται σύμφωνα μέ τό πιά βούθ της νόημα μέ τῆ γεωλιτική εικόνα στον τοίχο. Αυτόν νοεϊ και τίποτ' άλλο. Κάθε έγνηγνεία που παρεισδύλλει έδώ κάτι άλλο, τό όποιο τάχα νοεϊς όταν έκφέρης μιά άπόφανση μέ δάση μιά άσπρή παρόσταση, νοθεύει τό φαινόμενικό γεγονός αυτού, περί του όποίου άποφαινεσαι. Τό άποφατι- νοθεύει είναι ένα Είναι πρᾶς αυτό τούτο τό πρᾶγμα που είναι [zum seienden Ding selbst]. Καί τί πιστοποιείται μέ την άντιληπτική επάλη- θευση [Wahrnehmung]; Τίποτ' άλλο παρά ότι τούτο είναι αυτό τούτο τό όν, που νοούσες έκφέροντας την άπόφανση. Πιστοποιείται ότι τό άπο- φαινόμενο Είναι πρᾶς όσα νοεϊς άποφαινώμενος είναι δείξιμο του όν- τος πιστοποιείται ότι τό Προουδειναι άποκαλύπτει τό όν πρᾶς τό όποιο σχετίζεται. Πιστοποιείται ή άποκαλυπτικότητα¹ της άπόφανσης. Μέ

Σελ. 218

1. [Entdeckend-sein. Άλλού τό γράφει Entdeckendsein ή entdeckend- sein.]

την παραγωγή μιας τέτοιας πιστοποίησης το γνωρίζουν εξακολουθεί να σχετίζεται αποκλειστικά με αυτό τουτο το όν. Τρόπον τινά στο ίδιο τουτο όν διαδραματίζεται η επικύρωση. Το ίδιο όν που νοούσες φανερώνεται έτσι όπως είναι καθ' έαυτο, αποκαλύπτεται δηλαδή ότι είναι αυτό τουτο έτσι, καθώς δείχτηκε με την απόφαση. Δεν συγγίνονται παραστάσεις, ούτε ανάμεσα τους ούτε σε σχετικά πρὸς το γεωλογικό πρῶγμα. Δεν πιστοποιείται συμφωνία του γνωρίζουν με το αντικείμενο του η ακόμα κάποιο ψυχικό όντος με κάποιο φυσικό· αλλά ούτε συμφωνία ανάμεσα στα «συνειδησιακά περιεχόμενα». Πιστοποιείται αποκλειστικά το αποκαλύπτεσθαι αυτού τουτο του όντος, αυτό το όν ως αποκαλυπτόμενο. Το αποκαλύπτεσθαι επικυρώνεται με το ότι αυτό που νοούσες αποφαννόμενος, δηλαδή το ίδιο το όν, φανερώνεται ότι είναι αυτό τουτο. *Επικύρωση σημαίνει: το όν δείχεται καθώς είναι αυτό τουτο*². Η επικύρωση πραγματοποιείται, επιδη το όν δείχεται. Το να δείχτη το όν είναι προγετό, μόνο όν το αποφαννόμενο κ' επικυγούμενο γνωρίζουν είναι, σύμφωνα με το όντολογικό του νόημα, αποκαλυπτικό *Είναι πρὸς αυτό ταυτα τα γεωλογικά όντα*.

219 Η απόφαση [aussage] *ἀληθεύει* σημαίνει: αποκαλύπτει το όν καθ' έαυτο. Εκφράζει [sagt aus], δείχνει, επιρτρεί να ιδωθῆ (απόφανως*) το όν ως αποκαλυπτόμενο. Το *ἀληθεύειν* (*ἀλήθεια*) της απόφανως πρτρεί να έννοηθῆ ως *αποκαλυπτικότητα*. Η ἀλήθεια δεν έχει λοιπόν διόλου τῆ δομῆ μιας συμφωνίας ανάμεσα στο γνωρίζουν και στο αντικείμενο με το νόημα μιας έξομολόγησης ενός όντος (προκειμένου) με ένα άλλο (αντικείμενο).

Το *ἀληθεύειν* ως αποκαλυπτικότητα είναι, με τῆ σειρά του όντολογικά 2. Για την ιδέα της πιστοποίησης ως «ταύτισης» δες *Κούσεργλ*, Λογικές έρευνες, τόμος II, μέρος 2, έρευνα VI. Για τῆν «προφάνεια και ἀλήθεια» δες ό.π., §36-39, σελ. 115 κ. ές. Οι συνηθισμένες παρουσιάσεις της *φανομενολογικής* θεωρίας περί τῆς ἀλήθειας περιγράφονται σε όσα εισάθηκαν στα *κρίτικα Προκείμενα* (τόμ. I), και μνημονεύουν τῆ συνάφεια αυτής τῆς θεωρίας με τῆ θεωρία του Bolzano για τῆν πρόταση. Αλλά οι *Περικτές* φανομενολογικές έδηγίες, που διαφέρουν ριζικά από τῆ θεωρία του Bolzano, ἀπεθήκων ἀνεξέταστες. Ο λόγος, ό όποιος έξω από το γένμα της φανομενολογικής έρευνας δέχτηκε αυτές τῆς έρευνες θετικά, ήταν ό E. Lask, του όρισίου η «Λογική τῆς Φιλοσοφίας» (1911) ἐπιγράδατηκε λογαρά τόσο από τῆν *έκτη* έρευνα (Περὶ αἰσθησιακῶν και κατηγορημακῶν ἐποστειῶν, σελ. 128 κ. ές), όσο ἐπιγράδατηκε και ἡ θεωρία του περί τῆς κρίσης (1912) από τῆς παραγράφους που ἀναφέραμε περί προφάνειας και ἀλήθειας.

μπορετό μόνο πάνω στη βάση του μες-στον-κόσμον-Είνω. Το τελευταίο αυτό φαινόμενο, που είναι, καθώς είδαμε, θεμελιώδης σύσταση του *είδωτα-Είνω*, είναι το *θεμέλιο* του ἀγέγονου φαινόμενου τῆς ἀλήθειας. Αυτό το φαινόμενο θά το μελετήσουμε τώρα διεοδυτικώττερα.

δ) Το ἀγέγονο φαινόμενο τῆς ἀλήθειας και ό παραγωγός χαρακτήρας τῆς παραδοσιακής έννοιας τῆς ἀλήθειας

Ἀληθεύειν (ἀλήθεια) σημαίνει αποκαλυπτικότητα. Μά δεν είναι αυτός ένας ύψιστος ἀυθαίρετος όγνομός τῆς ἀλήθειας; Με τέτοιους όρισμούς έννοιακούς όρισμούς πετυχαίνεται ίσως ἡ έξάσπλη τῆς ιδέας τῆς συμφωνίας από τῆν έννοια τῆς ἀλήθειας. Μά ένα τόσο ἀμφίδωλο κέδος δεν θά ἐχη οὐν τίμημα, να ἐκμηδενιστῆ ἡ παλιά «καλή» παραόδοσι; Ἀλλά ό ἐμφανειακά *αυθαίρετος* όρισμός μας περιέχει δῆλως και μόνο τῆν *ἀναγκαία* έδηγία όσων διαορθάνθηκε ἀγέγονα μά και κατανόση παραφανομενολογικά ἡ πιά παλιά παραόδοσι τῆς ἀγχαίας Φιλοσοφίας. Το *ἀληθεύειν* του λόγου* ως αποφάνσεως* είναι το *ἀληθεύειν** κατά τόν πρώτο του ἀποφάνσεσθαι*: ἐπιρτρεί να ιδωθῶν τά όντα — *δράζοντες* τα από τῆν κυριότητα τους — μες στην ἀκρυτότητα τους (αποκαλύπτεσθαι)¹. Η ἀλήθεια*, τῆν όποία ό Ἀριστοτέλης έξισώνει στα παραπάνω έδάφια με το πρῶγμα* και τά φαινόμενα*, σημαίνει «αυτά ταυτα τῆ Παράγματος», αυτά που δείχνονται, τά όντα *κατά τόν τρόπο του αποκαλύπτεσθαι*. Κι' είναι τυχαίο ότι σε ένα από τα αποστάματα του Ἡράκλειτου², τῆ πιά παλιά φιλοσοφικά χωρία που παραματεύονται *αυτά το λόγο**, διαφαίνεται το φαινόμενο τῆς ἀλήθειας με το νόημα του αποκαλύπτεσθαι, τῆς ἀκρυτότητας; Στο λόγο* και σ' αὐτόν που τόν μάα και τόν κατανοεί, ἀντιπαραδάλονται οι αὐντεροι. Ο λόγος* είναι **πρῶτον όπως έχει**: λέει κατά ποιόν τρόπο είναι τά όντα. Ἀντίθετα στους αὐντερους λαθάνει*, παραμμένοι κυριμμένα όσα κώνουν· ἐπιλαθάνονται*, λημονούν, δηλαδή γν' αὐτούς τά όντα καταποντίζονται *έστω μες στην κυριτότητα*. Στο λόγο* *ιδάξει λοιπόν ἡ ἀκρυτότητα*, ἡ ἀλήθεια*. Η μετάρφραση αυτής τῆς λέξης ως «Wahrheit» [γερμανικά:

Σελ. 219

1. [Δες §7 B και Γ.]

2. Δες *Diels*, Ἀποστάματα τῶν Προσωκεστικών, Ἡρακλείτου ό.π. 1.

3. [Αυτή ἡ ἐπιολογική μετάρφραση του έλλογικού όρου «ἀλήθεια» ως Unverborgenheit (ἀκρυτότητα) προοτάθηκε για πρώτη φορά από το Ν.